

XIV FORUM
FINANSÓW
PUBLICZNYCH

21-23.11.2022 r.

Rachunkowość w kontrolach Najwyższej Izby Kontroli

Prowadząca: Janina Bielak

Misja Najwyższej Izby Kontroli

Niezależna profesjonalna kontrola zadań publicznych
w interesie obywateli i państwa

Podstawowe funkcje rachunkowości

- ▶ funkcja informacyjna
- ▶ funkcja zarządcza
- ▶ funkcja analityczna
- ▶ funkcja planistyczno-statystyczna
- ▶ funkcja kontrolna

Funkcja kontrolna

- ▶ Funkcja kontrolna jest związana z danymi zawartymi w dokumentach, księgach rachunkowych, sprawozdaniach finansowych oraz sprawozdaniach budżetowych. Dane te podlegają kontroli zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej.
- ▶ Kontrola wewnętrzna jest organizowana przez kierownictwo i ma zapewnić uporządkowane prowadzenie działalności gospodarczej oraz realizację decyzji kierownictwa jednostki. Ważnym aspektem tej kontroli jest ochrona mienia przed kradzieżą i zniszczeniem.
- ▶ Kontrola zewnętrzna, prowadzona między innymi przez NIK, służy w szczególności do analizy dokonywanych transakcji i ponoszonych wydatków oraz do oszacowania ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w zakresie gospodarki majątkowej i finansowej jednostek.

Sprawozdawczość w kontrolach budżetowych NIK – statystyka opinii z lat 2015–2021

Dysponenci główni							
rodzaj opinii (%)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
pozytywna	99,0	97,1	94,2	97,1	97,0	94,0	94,6
opisowa	0,0	2,9	4,9	2,9	3,0	3,6	5,4
negatywna	1,0		1,0				
odstąpienie od wydania opinii						2,4	
Dysponenci III stopnia							
rodzaj opinii (%)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
pozytywna	93,3	93,7	89,6	90,8	91,7	93,8	86,9
opisowa	6,7	6,3	8,2	9,2	6,5	3,1	10,1
negatywna			2,2		1,8		2,0
odstąpienie od wydania opinii						3,1	1,0

Księgi rachunkowe w kontrolach budżetowych NIK – statystyka opinii z lat 2020–2021

- ▶ W każdym roku kontrolowano księgi rachunkowe w 20 jednostkach (w tym u dysponentów części budżetowych).
- ▶ W 2020 r. **wydano 19 (95%) opinii pozytywnych**, a w jednym przypadku odstąpiono od wydania opinii.
- ▶ W 2021 r. **wydano 18 (85,7%) opinii pozytywnych, jedną opisową** oraz **jedną negatywną**.

Przyczyny odstąpienia od wydania opinii (I)

Dysponent części [X1]

- ▶ Sprawozdania zostały sporządzone na podstawie danych pochodzących z niewiarygodnych i niekompletnych ksiąg rachunkowych, lecz skala nieprawidłowości nie była możliwa do ustalenia, ze względu na ograniczenia w dostępie do tych ksiąg.
- ▶ W badanej próbie dowodów nie stwierdzono wprawdzie nieprawidłowości, lecz analiza obrotów i sald kont bilansowych oraz dostępnych dzienników, a także bilansu otwarcia i bilansu zamknięcia wykazały, że dane zawarte w ewidencji księgowej były niespójne. Nieprawidłowości w zapisach księgowych dotyczyły nieprzestrzegania zasady podwójnego zapisu operacji księgowych oraz zasady ciągłości bilansowej, czyli zgodności danych na koniec i początek okresów sprawozdawczych. Do zakończenia kontroli jednostka nie udostępniła kompletnego dziennika za 2020 r., co uniemożliwiło ostateczną weryfikację.

Przyczyny odstąpienia od wydania opinii (II)

Dysponent części [X2]

- ▶ Przez część roku dysponent nie prowadził ewidencji księgowej w sposób określony przepisami ustawy o rachunkowości.
- ▶ W 2020 r. miały miejsce liczne i istotne zmiany w strukturze Rady Ministrów, polegające na likwidacji i utworzeniu ministerstw w drodze przekształcenia lub zniesienia dotychczas istniejących. W tych warunkach zmian organizacyjnych nie wszystkie jednostki poradziły sobie z obowiązkiem prowadzenia ewidencji księgowej zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości. Stwierdzono przypadek, w którym w okresie od 1 czerwca do 5 października 2020 r. ewidencja – z powodu niezakupienia programu finansowo-księgowego – była prowadzona w arkuszu kalkulacyjnym programu biurowego.

Przyczyny odstąpienia od wydania opinii (III)

Dysponent III stopnia [X3]

- ▶ W jednostce w ogóle nie prowadzono ksiąg rachunkowych – ani w wersji elektronicznej, ani w wersji papierowej. W związku z tym dane ujęte w sprawozdaniach nie wynikały z ewidencji księgowej.
- ▶ Sprawozdania sporządzono na podstawie jednostkowych dokumentów finansowo-księgowych – przez zsumowanie wykazanych w nich kwot oraz wyliczenie zobowiązań, należności i stanu zatrudnienia.

Przyczyny negatywnej oceny

Dysponent III stopnia

Skala i charakter stwierdzonych nieprawidłowości przekraczały progi istotności przyjęte na potrzeby kontroli. W szczególności:

- ▶ księgi nie były prowadzone rzetelnie, bezbłędnie i bieżąco;
- ▶ stwierdzono brak trwałych zapisów;
- ▶ nieprawidłowości miały charakter zasadniczy i ciągły;
- ▶ nie zaktualizowano systemu finansowo-księgowego mimo stwierdzenia wadliwości jego działania;
- ▶ procedury kontroli zarządczej w obszarze prowadzenia rachunkowości były niekompletne i nieaktualne;
- ▶ zasady rachunkowości oraz instrukcja obiegu i kontroli dokumentów nie zostały od ponad trzech lat dostosowane do istotnych zmian organizacyjnych wprowadzonych w jednostce.

XIV FORUM
FINANSÓW
PUBLICZNYCH

21-23.11.2022 r.

Dziękuję za uwagę